Yttrande över betänkandet En ny kamerabevakningslag (SOU 2017:55)

23

LS 2017-0968

Landstingsrådsberedningen

SKRIVELSE
2017-09-20

LS 2017-0968

Landstingsstyrelsen

Yttrande över betänkandet En ny kamerabevakningslag (SOU 2017:55)

Föredragande landstingsråd: Irene Svenonius

Ärendebeskrivning

Justitiedepartementet har genom remiss bjudit in Stockholms läns landsting att yttra sig gällande betänkandet En ny kamerabevakningslag (SOU 2017:55).

Förslag till beslut

Landstingsrådsberedningen föreslår landstingsstyrelsen besluta

att avge yttrande till Justitiedepartementet över betänkandet En ny kamerabevakningslag (SOU 2017:55) i enlighet med landstingsdirektörens förslag till yttrande samt landstingsrådsberedningens motivering

att omedelbart justera beslutet.

Landstingsrådsberedningens motivering

Stockholms läns landsting har fått betänkandet En ny kamerabevakningslag (SOU 2017:55) på remiss från Justitiedepartementet. Utredningen har haft i uppdrag att utreda vissa frågor om kameraövervakning enligt kameraövervakningslagen samt att göra en analys över hur lagen behöver anpassas efter nya EU-regleringen om personuppgifter.

Landstinget ska kunna garantera patienters och resenärers säkerhet i våra verksamheter och garantera våra medarbetare en trygg och säker arbetsmiljö. Hälso- och sjukvården och kollektivtrafiken är samhällsviktiga funktioner som bedrivs i miljöer där hot, stölder, våld och andra brottsliga angrepp förekommer. I takt med att hotbilden i samhället i stort har blivit mer komplex och oförutsägbar har också otryggheten och osäkerheten runt landstingets verksamheter tagit sig nya former. I närtid har gängrelaterat våld förekommit på en akutmottagning, stenkastning och skadegörelse har riktats mot ambulanser och bussar och ett terrorattentat har ägt rum i

Stockholms innerstad. Förändringar i omvärlden kräver att landstinget ser över de verktyg som verksamheterna har till förfogande för att kunna bedriva ett effektivt säkerhets- och trygghetsarbete. På samma vis måste otidsenlig lagstiftning som utgör hinder för detta arbete ses över och moderniseras. Den nuvarande kamerabevakningslagen utgör ett sådant hinder, då den inte är anpassad för de behov som finns att kameraövervaka brottsutsatta platser och platser med en generell hotbild. Landstinget anser sammantaget att utredningens förslag om en ny kamerabevakningslag är ett steg i rätt riktning men att förslagen inte går långt nog för att möta de behov som finns att modernisera och förenkla nuvarande lagstiftning. Skulle utredningens förslag införas skulle det fortsatt finnas betydande hinder och onödig byråkrati kring kamerabevakning som försvårar för landstinget att öka tryggheten och säkerheten runt utsatta platser i hälso- och sjukvården och kollektivtrafiken.

Landstinget anser att kamerabevakning är ett viktigt verktyg för att upprätthålla trygghet och säkerhet. Ur ett arbetstagarperspektiv kan kameror bidra till ökad säkerhet och trygghet på arbetsplatsen för landstingets medarbetare. Stödet från invånare i Stockholmsregionen för kameror runt allmänna miljöer är utbrett. En undersökning från 2015 av Statistiska Centralbyrån på uppdrag av länsstyrelsen visade att 87 procent av invånarna i Stockholms län anser att kameraövervakning på offentliga platser är ganska eller mycket bra. Kameror kan ha en avhållande effekt på brottslighet, forskning från Stockholms Universitet uppskattar att brottsligheten minskade med uppemot 25 procent efter att trygghetskameror infördes i tunnelbanan i Stockholm. Kameror är särskilt viktigt för det brottsuppklarande arbetet och är en viktig resurs för polisens brottsutredningar. De kameror som landstinget idag har i kollektivtrafiken medverkar till att förse polisen med bevismaterial genom att fånga bilder över händelseförlopp vid brott. Polisen gör redan idag runt 3000 begäran om bilduttag per år från kameror i kollektivtrafiken. Kamerorna används även för proaktiva ingripanden genom att underlätta att identifiera och spåra gärningsmän. Efter terrordådet vid Drottninggatan den 7 april fångades gärningsmannen på bild av landstingets trygghetskameror i kollektivtrafiken, vilket möjliggjorde för polisen att gå ut med signalement och spåra gärningsmannens flyktväg.

Möjligheten att använda kameror i offentliga miljöer begränsas i dagsläget betydligt av den nuvarande lagstiftningen. Landstinget anser att lagstiftningen är otidsenlig och att tillämpning av lagen är förenat med onödig byråkrati. Inom kollektivtrafiken begränsas landstinget att övervaka områden utanför stationer så som entréer till tunnelbanestationer, pendeltågsstationer eller andra knutpunkter. En ansökan i närtid från

landstinget att kamerabevaka området runt Rinkeby tunnelbanestation avslogs, trots att länsstyrelsen konstaterade att ordningsstörningar och brottslighet förekommer i området. Även behov inom hälso- och sjukvården av kamerabevakning hindras av gällande lagstiftning. Kameror vid entrén till akutmottagningen vid Karolinska Universitetssjukhuset i Solna har fått monteras ned på direktiv från länsstyrelsen, till förmån för en enkel porttelefon med kamera som enbart får vara aktiverad några sekunder i taget. Lagstiftningen är dessutom inkonsekvent och tillämpningen oförutsägbar. Vid entrén till akutmottagningen för Karolinska Universitetssjukhuset i Huddinge har en kamera fått tillstånd att monteras med anledning av att platsen av länsstyrelsen har ansetts vara ett parkeringsgarage. Det finns således ett påtagligt behov av att förändra gällande lagstiftning för bättre förutsägbarhet i tillämpningen av lagen.

Landstinget instämmer i utredningens uppfattning att förebyggande kameraarbete ska tillmätas större vikt och att generella hotbilder och risk för angrepp ska väga tyngre vid tillståndsansökan. Det är positivt att utredningen föreslår utvidgning av kriterierna för när tillstånd ska beviljas och att undantag från tillståndsplikten föreslås gälla tunnelbanevagn och tunnelbanestation. Landstinget delar uppfattningen om att den nu gällande lagstiftningen inte täcker de behov som finns, men anser att även utredningens förslag är otillräckliga för att möta dessa behov. Det är olyckligt att utredningen vill behålla ett antal omotiverade begränsningar. En ny lagstiftning enligt utredningens förslag skulle fortsatt utgöra ett onödigt hinder för landstingets säkerhets- och trygghetsarbete.

Landstinget anser att lagen måste moderniseras ytterligare jämfört med utredningens förslag. Det nuvarande förslaget skulle hindra hälso- och sjukvården från att utföra verksamhet som är beroende av fjärrstyrda kameror eller drönare. Vid framtida insatser inom hälso- och sjukvården bedömer landstinget att kameror i allt större utsträckning kommer att behöva användas för direkt livräddande insatser, exempelvis vid användning av drönare för transport av hjärtstartare eller Adrenalinesprutor till avlägsna platser som annars är svåra att nå av ordinarie ambulans- och akutsjukvård. Vid smittspridning kan även användning av drönare vara avgörande för att kunna genomföra transporter och räddningsinsatser. Landstinget avstyrker därför utredningens förslag om tillståndskrav för kamerabevakning från exempelvis drönare eller ambulans som används för vård och behandlingsåtgärder inom ramen för hälso- och sjukvård och smittskydd. En mer modern anpassning av lagstiftningen är även nödvändig för att lagen inte ska utgöra hinder för teknisk utveckling inom ambulanssjukvården. Användning av fjärrstyrda kameror i ambulanser kan

komma att behövas av larmcentraler för att bevaka olycksplatser från distans. Lagstiftningen ger extra utrymme för bevakning till räddningstjänst, men inte för ambulanser och prehospital vård.

Hälso- och sjukvården innefattar många känsliga miljöer där människor i skört tillstånd vistas och en generell hotbild råder. Enbart Södersjukhuset har runt 160 000 besökare per år till sjukhusets akutmottagningar och tusentals anställda och besökare som dagligen passerar genom sjukhusets entréer. Med den stora mängden människor som passerar igenom och uppehåller sig i sjukhusens omgivning inträffar ofrånkomligen brott och ordningsstörningar. I närtid har förekomsten av gängrelaterat våld och andra allvarliga ordningsstörningar rapporterats från bland annat akutmottagningar vid Karolinska Universitetssjukhuset i Solna och Södertälje sjukhus, trots detta har båda dessa sjukhus fått avslag på ansökningar att montera kameror. Det förebyggande trygghetsarbetet och hög säkerhet är särskilt viktigt vid dessa platser och en ny kamerabevakningslag måste ta hänsyn till det. Kamerabevakning kan utgöra ett viktigt komplement till åtgärder så som tekniska larm och byggnadstekniska åtgärder för att uppnå ett starkt skalskydd och stärka säkerheten runt akutmottagningar eller andra vårdinrättningar som är öppna för allmänheten, såsom vårdcentraler. Samtidigt är integritetsaspekten särskilt viktig att beakta vid kamerabevakning i vårdmiljöer. Landstinget anser att ett undantag från tillståndsplikten bör övervägas för platser vid vårdinrättningar dit allmänheten har tillträde. Det skulle möjliggöra ökad trygghet och säkerhet för patienter, besökare och personal på de platser vid vårdinrättningar där landstinget ser behov, och där det är godtagbart ur integritetssynpunkt, att montera kameror.

Landstinget anser att det är problematiskt att utredningen är inkonsekvent gällande synen på kamerabevakning i olika trafikslag. Möjligheten att förebygga brott och terrorangrepp, lagföra brottslingar, begränsa effekterna av olyckor eller att upptäcka och hindra ordningsstörningar behöver vara lika oavsett trafikslag. Det finns exempelvis ett likartat behov av att bevaka tunnelbanevagnar och bussar, trots det föreslås ett undantag för tunnelbanevagnar men inte för bussar. Detta hänger dessutom inte ihop med resonemangen i utredningen om att två skäl för kamerabevakning i kollektivtrafiken är att de miljöerna är särskilt brottsutsatta och att de historiskt har varit mål för terrorism internationellt. Terrorangrepp mot kollektivtrafiken har inte riktats mot enbart tunnelbanan utan mot exempelvis pendeltåg i Madrid 2004, mot buss och tunnelbana i London 2005 och mot centralstationen i Bryssel 2017. Det är dessutom anmärkningsvärt att utredningen hanterar tunnelbanan och järnvägen olika trots att dessa miljöer har likartade behov av bevakning och på flera platser

växer ihop mer och mer med utvecklingen av kombinationsstationer i Stockholmsregionen. Landstinget anser att olika regler inte ska gälla för olika trafikslag eller kollektivtrafikmiljöer. Det undantag från tillståndsplikt som föreslås gälla för tunnelbanevagnar anser landstinget därför ska breddas till att gälla även för buss, spårvagn, järnvägsvagn och fartyg. Undantaget för tunnelbanestationer bör även gälla stationer, plattformar samt gångstråk mellan sådana platser och vägar och tunnlar förbi järnvägar. Landstinget anser även att begränsningarna i dagsläget att bevaka exempelvis entréer till tunnelbanestationer och andra miljöer omedelbart utanför stationer och trafikterminalers utgångar är omotiverade. Möjligheterna att bevaka dessa platser bör utökas och landstinget föreslår att samma undantag om tillstånd som föreslås för postlokaler ska finnas även för dessa miljöer.

Både i vardag, vid höjd beredskap och vid en kris ska landstinget ha ett välorganiserat och effektivt säkerhetsarbete som höjer samhällets förmåga att hantera en kris. Tillgången till kameror runt hälso- och sjukvården och kollektivtrafiken kan visa sig vara en mycket värdefull resurs i en sådan situation. En ny kamerabevakningslag är angelägen, men bör gå längre än vad utredningen föreslår om landstingets trygghets- och säkerhetsarbete ska förenklas påtagligt jämfört med idag. Kamerabevakning är en viktig pusselbit för att värna trygghet och säkerhet för medarbetare, patienter och resenärer i en omvärld där hotbilden har blivit mer komplex och oförutsägbar.

Beslutsunderlag

Landstingsdirektörens tjänsteutlåtande den 31 augusti 2017
Förslag till yttrande
Sammanfattning av betänkandet En ny kamerabevakningslag (SOU 2017:55)
Trafiknämndens protokollsutdrag den 29 augusti 2017
Trafikförvaltningens tjänsteutlåtande den 7 augusti 2017
Locum AB:s yttrande den 27 juli 2017

Irene Svenonius

Gustaf Drougge

2017-08-31
LS 2017-0968

Landstingsstyrelsen
Landstingsstyrelsens förvaltning
SLL Säkerhet och beredskap
Fredrik Bergengård

Landstingsstyrelsen

Yttrande över betänkandet En ny kamerabevakningslag (SOU 2017:55)

Ärendebeskrivning
Justitiedepartementet har genom remiss bjudit in Stockholms läns landsting att yttra sig gällande betänkandet En ny kamerabevakningslag (SOU 2017:55).

Beslutsunderlag
Landstingsdirektörens tjänsteutlåtande den 31 augusti 2017
Förslag till yttrande
Sammanfattning av betänkandet En ny kamerabevakningslag (SOU 2017:55)
Trafiknämndens protokollsutdrag den 29 augusti 2017
Trafikförvaltningens tjänsteutlåtande den 7 augusti 2017
Locum AB:s yttrande den 27 juli 2017

Förslag till beslut
Landstingsstyrelsen föreslås besluta

att avge yttrande till Justitiedepartementet över betänkandet En ny kamerabevakningslag (SOU 2017:55) i enlighet med landstingsdirektörens förslag till yttrande

att omedelbart justera beslutet.

Förvaltningens förslag och motivering

Sammanfattning
Utredningens uppdrag har varit att utreda vissa frågor om kameraövervakning enligt kameraövervakningslagen (2013:460). I

uppdraget ingick även att göra en analys av hur kameraövervakningslagen behöver anpassas till nya EU-regleringen om personuppgifter. I betänkandet föreslås att kameraövervakningslagen ska ersättas med en ny lag som ska heta kamerabevakningslagen. Som utgångspunkter för den nya kamerabevakningslagen har fastslagits att den – jämfört med kameraövervakningslagen – bör ge ökade möjligheter till kamerabevakning både för brottsbekämpande ändamål och för andra berättigade ändamål och samtidigt ge ett förstärkt skydd för den personliga integriteten.

Förvaltningen delar utredningens uppfattning att kameraövervakning kan förebygga brott och bidra till att öka människors trygghetskänsla, i samhället i stort och specifikt inom landstingets verksamheter. Vidare tillstyrker förvaltningen utredningens uppfattning att förbyggande kamerabevakning ska tillmätas större vikt och att generella hotbilder och risk för angrepp ska väga tyngre vid tillståndsansökan.

Bakgrund
Regeringen beslutade i november 2015 att tillsätta en särskild utredare med uppdrag att utreda vissa frågor om kameraövervakning. Regeringen beslutade i juni 2016 i ett tilläggsdirektiv att utredaren ska föreslå hur kameraövervakningslagen (2013:460) ska anpassas till EU:s nya reglering om behandling av personuppgifter samt komma med förslag på anpassning. Lagen föreslås benämnas kamerabevakningslagen och ska träda i kraft den 25 maj 2018.

Utredningen föreslår tillståndsplikt för kameror ”dit allmänheten har tillträde”. Som exempel på platser dit allmänheten har tillträde kan nämnas väntrum på en akutmottagning eller pendeltågsstation. Detta krav kommer enbart gälla för myndigheter eller den som utför uppgift av allmänt intresse, vilket innefattar landsting. Kravet på upplysningsplikt behålls. Utredningen bedömer att trots att kravet på tillstånd behålls så bör det ge ökade möjligheter till kamerabevakning både för brottsbekämpande ändamål och för andra berättigade ändamål. Vidare föreslår utredningen att anmälningsplikt för kamerabevakning ”dit allmänheten inte har tillträde” avskaffas. Samtidigt införs en skyldighet att förhandla med arbetstagarorganisationerna enligt lagen (1976:580) om medbestämmande. Från förhandlingsskyldigheten kan avvikelse få göras genom kollektivavtal. Arbetstagarorganisationerna kommer ha rätt att överklaga ett beslut till allmän förvaltningsdomstol.

Tillstånd till kamerabevakning ska ges av Datainspektionen om intresset av sådan bevakning väger tyngre än den enskildes intresse av att inte bli bevakad. De intressen av kamerabevakning som ska tillmätas särskild betydelse ska utökas jämfört med kameraövervakningslagen. Vid bedömningen av intresset av kamerabevakning ska det särskilt beaktas om bevakningen behövs för att:

- *förebygga, förhindra* eller *upptäcka* brottslig verksamhet eller *utreda* eller lagföra brott på en brottsutsatt plats eller på en annan plats där det av särskild anledning finns *risk* för angrepp på någons liv, hälsa eller trygghet till person eller på egendom,
- *förebygga, förhindra* eller *upptäcka* störningar av allmän ordning och säkerhet eller begränsa verkningarna av sådana störningar,
- utöva kontrollverksamhet,
- *förebygga, förhindra* eller *upptäcka* olyckor eller begränsa verkningarna av inträffade olyckor, eller
- tillgodose andra därmed *jämförliga ändamål.*

Lagen omfattar inte användningen av handhållna kameror eller kameror som bärs på kroppen. Däremot ska lagen omfatta kameror på drönare och på eller i bussar, tågvagnar, och liknande objekt förutsatt att kamerorna inte manövreras på plats.

Utredningen föreslår att straffansvaret för överträdelser ersätts av sanktioner och skadestånd. Vidare föreslås att tillsynsmyndigheten ska kunna utfärda en sanktionsavgift till högst tio miljoner kronor för mindre allvarliga överträdelser och högst 20 miljoner kronor för allvarliga överträdelser. Vidare ska, om en enskilds rättigheter åsidosatts vid kamerabevakning och den enskilde har lidit materiell eller immateriell skada ha rätt till ersättning från den personuppgiftsansvarige för den uppkomna skadan. Skadestånd ska också utgå i de fall det begåtts överträdelser av de materiella bestämmelserna dvs. användningen av övervakningsutrustningen, överträdelse av förhandlingsskyldigheten för arbetsgivare eller av beslut som meddelats med stöd av lagen.

Ärendet har remitterats till trafiknämnden och Locum AB. På grund av kort remisstid har Locum AB endast inkommit med ett tjänstemannayttrande. Synpunkter har även inhämtats från Hjärtstoppscentrum, Södersjukhuset.

Överväganden
Nu gällande kameraövervakningslag är inte anpassad för de behov som finns att kameraövervaka brottsutsatta platser. Beviskraven vid en tillståndsprocess för att nå upp till rekvisiten brottsutsatt och särskilt brottsutsatt har varit mycket höga trots att det funnits en generell hotbild och platsen har haft ett förhöjt skyddsbehov både ur ett samhälleligt- och ett arbetsmiljöperspektiv. Därför välkomnar förvaltningen att utredningen slår fast att nuvarande ändamål för övervakning enligt kameraövervakningslag är för snävt utformad. Förvaltningen delar utredningens slutsatser att nuvarande
lagstiftning inte täcker de behov som finns och att möjligheterna till kamerabevakning bör öka samtidigt som skyddet för den personliga integriteten stärks.

Förvaltningen delar utredningens uppfattning att kameraövervakning kan förebygga brott och bidra till att öka människors trygghetskänsla, i samhället i stort och specifikt inom landstingets verksamheter. Vidare tillstyrker förvaltningen utredningens uppfattning att förebyggande kamerabevakning ska tillmätas större vikt och att generella hotbilder och risk för angrepp ska väga tyngre vid tillståndsansökan.

Förvaltningen bedömer att kamerabevakning ur ett arbetstagarperspektiv kan bidra till en ökad säkerhet och trygghet i arbetsmiljön.

Tillståndsplikt
Förvaltningen välkomnar de föreslagna kriterierna för när tillstånd ska beviljas. De är en utvidgning av nu gällande ändamål och bör leda till att när landstingets tillståndsansökningar prövas, så blir utfallet mer förutsägbart. Tillstånd bedöms kunna beviljas i en större omfattning än vad som varit fallet med kameraövervakningslagen. Sammantaget borde detta inverka positivt på landstingets säkerhetsarbete.

Utredningen föreslår undantag från tillståndsplikten som berör landstinget. Föreslagna undantag är:

- tunnelbanevagn och tunnelbanestation,
- parkeringshus,
- jordbruk och skogsbruk, vilket förvaltningen bedömer berör Berga naturbruksgymnasium.

Förvaltningens uppfattning är att kamerabevakning som utförs som en del i en vård- och behandlingsåtgärd exempelvis med en kamerabestyckad drönare och som manövreras från annan plats och sker inom ramen för hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) samt smittskyddslagen (2004:168) bör undantas från tillståndskravet. Detta med samma motivering som utredningen föreslår undantag för räddningsledare enligt lagen (2003:778) lagen om skydd mot olyckor samt viss polisverksamhet.

Den föreslagna tillståndsplikten är olycklig då det inom hälso- och sjukvårdens område pågår olika projekt avseende drönare som hjälpmedel/komplement till ordinarie ambulans- och akutsjukvård och sätts in för direkt livräddande insatser exempelvis vid hjärtstopp i skärgårdsmiljö eller andra otillgängliga platser där transport av hjärtstartare sker med hjälp av kamerabestyckad drönare. Användningsområdet är relativt nytt, men potentialen bedöms som stor för framtida användningsområden så som akutsjukvård vid drunkningstillbud, skadade vid trafikolyckor, snabbtransport av läkemedel eller adrenalinsprutor vid livshotande allergiska reaktioner. En förutsättning för vidare utveckling är att drönarna är kamerabestyckade och kan manövreras från annan plats och att tillståndskravet inte hindrar utvecklingen negativt.

Förvaltningen tillstyrker utredningens förslag att tunnelbanevagnar och tunnelbanestationer undantas från tillståndsplikt. Däremot avstyrker förvaltningen utredningens förslag att övrig kollektivtrafik ska omfattas av tillståndskravet. Förvaltningens uppfattning att kollektivtrafik som organiseras under de regionala kollektivtrafikmyndigheterna enligt lagen (2010:1065) om kollektivtrafik eller av sådana trafikföretag och infrastrukturinnehavare som behöver Transportstyrelsens tillstånd för att verka också ska undantas från tillståndskravet. Undantaget bör utformas till att gälla hela kollektivtrafiken, inklusive stationer, plattformar, väntsalar och gångstråk mellan sådana platser samt viadukter över och tunnlar under järnvägar då dessa byggnader och platser används för att utföra brottsliga handlingar. Mot bakgrund av bland annat de numera kombinerade tunnelbane- och järnvägsstationerna som växer fram, bland annat med anledning av Citybanan i Stockholm, men även de kombinationsstationer som planeras inom ramen för Stockholmsöverenskommelsen och Sverigeförhandlingen, blir det än mer anmärkningsvärt att till exempel hantera tunnelbana och järnväg på olika sätt i den nya kamerabevakningslagen.

I syfte att främja trafiksäkerheten och personsäkerheten anser förvaltningen att även kamerabevakning av plankorsningar (enligt förordning (2001:651) om vägtrafikdefinitioner) och ett spårområde på särskild banvall, inklusive dessa områdens omedelbara närhet, bör undantas från tillståndsplikt på samma sätt som föreslås för Trafikverkets bevakning av vägtrafik eller av sjötrafik vid en rörlig (öppningsbar) bro. När det gäller områden omedelbart utanför stationers och trafikterminalers in- och utgångar anser förvaltningen att motsvarande undantag om tillstånd bör gälla som föreslås för postlokaler.

Utredningen föreslår undantag från tillståndsplikten för objekt som är förklarade som skyddsobjekt enligt skyddslagen (2010:305). Däremot medger inte förslaget att sådant undantag ska gälla för byggnader som används för fredstida krishantering trots att det är förklarade som skyddsobjekt. Förvaltningens uppfattning är att detta är ologiskt och anser att om en byggnad är förklarad som skyddsobjekt ska den behandlas lika oavsett användningsområde. I och med den återupptagna försvarsplaneringen utgör den fredstida krishanteringen en del av totalförsvaret och i praktisk mening borde då dessa byggnader/objekt utgöra en viktig del och inbegripas i begreppet nationell säkerhet.

Upplysningsplikt

Utredningen föreslår en skärpning av upplysningsplikten om pågående kamerabevakning. Bland annat ska information om kontaktuppgifter till dataskyddsombudet framgå. Denna skärpning leder till att landstingets skyltar och informationskanaler behöver göras om. Kostnaden bedöms vara ringa och bör kunna rymmas inom befintlig budget.

Förvaltningen avstyrker utredningens förslag om att upplysningskravet ska gälla vid kamerabevakning som sker inom ramen för hälso- och sjukvård och smittskydd som ett led i vård och behandling exempelvis med drönare eller ambulans.

Förvaltningens uppfattning är att kamerabevakning som kompletterar traditionell hälso- och sjukvård enligt hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) samt smittskyddslagen (2004:168) bör undantas från upplysningskravet när det används som ett led i vård och behandling. Detta eftersom det finns praktiska svårigheter att genomföra denna upplysning, då det inte på förhand går att förutsäga vart kamerabevakningen kommer att utföras.

Förvaltningen avstyrker utredningens förslag att byggnader som är förklarade som skyddsobjekt men som används för fredstida krishantering enligt 4§ skyddslagen (2010:305) ska omfattas av upplysningskravet. Detta är ologiskt; om en byggnad är förklarad som skyddsobjekt ska den behandlas lika oavsett användningsområde.

Ekonomiska konsekvenser

Beslutet att avge yttrande har inga ekonomiska konsekvenser.

Malin Frenning
Landstingsdirektör

Carl Rydingstam
Chef ledningsstaben

Beslutsexpediering:
Akt
Justitiedepartementet
SLL Säkerhet och beredskap

Godkänd av Malin Frenning, 2017-09-15

Landstingsstyrelsen

YTTRANDE
2017-09-26

LS 2017-0968

Justitiedepartementet
Ju2017/05495/L6

En ny kamerabevakningslag (SOU 2017:55)

Stockholms läns landsting har beretts möjlighet att yttra sig gällande betänkandet En ny kamerabevakningslag (SOU 2017:55). Stockholms läns landsting har avgränsat yttrandet till att omfatta det som berör landstingets verksamhetsområde.

Sammanfattning
Stockholms läns landsting välkomnar och delar utredningens slutsatser att nuvarande lagstiftning inte täcker de behov som finns, och att möjligheterna till kamerabevakning bör öka samtidigt som skyddet för den personliga integriteten stärks.

Stockholms läns landsting delar utredningens uppfattning att förebyggande kamerabevakning ska tillmätas större vikt, vilket är en naturlig och nödvändig utveckling. Landstinget anser likaså att generella hotbilder och risk för angrepp ska väga tyngre vid en tillståndsansökan. Dessa skäl är en förutsättning för att Stockholms läns landsting självt och tillsammans med andra aktörer, på ett mer kraftfullt sätt ska kunna förebygga, förhindra, upptäcka brottsliga handlingar och inte minst kunna bidra i efterförloppet till den utredande delen.

Stockholms läns landsting stödjer utredningens förslag om en tillsynsmyndighet.

Stockholms läns landsting finner dock att utredningen i vissa avseenden är inkonsekvent, framförallt gällande förslag kopplat till undantag för tillståndsplikt och att utredningen föreslår olika krav gällande tunnelbana än för järnväg, spårväg och buss.

Inledning
Stockholms läns landstings ansvar och uppdrag kräver att verksamheten är säker och har förmåga att upptäcka och förebygga brottsliga handlingar och olyckor. Hälso- och sjukvård samt kollektivtrafik är samhällsviktiga verksamheter. Stockholms läns landsting är även regionplaneorgan vad gäller användningen av mark- och vattenområden. Detta breda uppdrag kräver ett väl organiserat, effektivt och systematiskt säkerhetsarbete av hög kvalitet både i vardag, kris och vid höjd beredskap.

Stockholms läns landstings verksamheter verkar i miljöer där hot, våld och brottsliga angrepp förekommer, i egna fastigheter, publika miljöer och privata bostäder. Risk finns för att medarbetare, patienter, resenärer, fastigheter, utrustning och lokaler drabbas av brottsliga angrepp och olyckor.

För att Stockholms läns landsting ska ha rätt verktyg för att möta utmaningarna i en tid då hotbilden är mer komplex och oförutsägbar samt kunna bedriva ett effektivt förebyggande säkerhetsarbete själva och i samverkan med andra aktörer, är det Stockholms läns landstings uppfattning att kamerabevakning utgör ett viktigt instrument till övriga skyddsåtgärder såsom manuell bevakning, tekniska larm, byggnadstekniskt skydd och en utbildad och övad personal. Utöver kamerabevakning bekostar och upprätthåller Stockholms läns landsting en rad andra åtgärder för att trygga ordning och säkerhet i våra trafiksystem och övriga verksamheter. Detta omfattar bland annat en omfattande inhyrning av ordningsvakter, väktare och trygghetsvärdar. Stockholms läns landsting driver också egen trygghetscentral som dygnet runt årets alla dagar samordnar och övervakar alla bevaknings- och trygghetsinsatser som genomförs inom kollektivtrafikens verksamhetsområde.

Nedan presenteras de specifika synpunkter som Stockholms läns landsting har gällande betänkandet.

Specifika synpunkter

10.1 Lagens syfte och tillämpningsområde

Stockholms läns landsting delar utredningens slutsatser att nuvarande lagstiftning inte täcker de behov som finns och att möjligheterna till kamerabevakning bör öka samtidigt som skyddet för den personliga integriteten stärks. Vidare tillstyrker Stockholms läns landsting utredningens uppfattning att förebyggande kamerabevakning ska tillmätas större vikt och att generella hotbilder och risk för angrepp ska väga tyngre vid tillståndsansökan.

Stockholms läns landsting önskar dock uttrycka en oro för att en helt ny lag utan tidigare praxis kan leda till att rättstillämpningen inte blir sådan som intentionerna i förslaget gör gällande. Oron består i att tillämpningen av begreppet *berättigade ändamål* återigen kan bli för snäv och önskad effekt uteblir, detta trots att utredningen menar att fler berättigade ändamål kan åberopas för kamerabevakning enligt den nya regleringen än vad som är möjligt enligt kameraövervakningslagen (2013:460).

11 Ett tillståndskrav för myndigheter och vissa andra
Stockholms läns landsting avstyrker utredningens förslag om att tillståndskravet ska gälla även vid kamerabevakning som sker inom ramen för hälso- och sjukvård och smittskydd som en del i vård och behandlingsåtgärder exempelvis med drönare eller ambulans. Denna avgränsning är olycklig då det inom hälso- och sjukvårdens område pågår olika projekt avseende drönare som hjälpmedel/komplement till ordinarie ambulans- och akutsjukvård och sätts in för direkt livräddande insatser exempelvis vid hjärtstopp i skärgårdsmiljö eller andra otillgängliga platser där transport av hjärtstartare sker med hjälp av kamerabestyckad drönare.

Stockholms läns landstings uppfattning är att kamerabevakning som utförs som en del i en vård- och behandlingsåtgärd exempelvis med en kamerabestyckad drönare och som manövreras från annan plats och sker inom ramen för hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) samt smittskyddslagen (2004:168) bör undantas från tillståndskravet. Detta med samma motivering som utredningen föreslår undantag för räddningsledare enligt lagen (2003:778) lagen om skydd mot olyckor samt viss polisverksamhet.

Användningsområdet är relativt nytt men potentialen bedöms som stor för framtida användningsområden så som akutsjukvård vid drunkningstillbud, skadade vid trafikolyckor, snabbtransport av läkemedel eller adrenalinsprutor vid livshotande allergiska reaktioner. En förutsättning för vidareutveckling är att kameran kan manövreras från annan plats och att tillstånds- och upplysningskravet inte hindrar utvecklingen negativt.

Stockholms läns landsting föreslår ett undantag från tillståndsplikt vid vissa ytor och byggnader. Hälso- och sjukvården har en omfattande verksamhet både till innehåll och lokaler, exempelvis kan nämnas ingångar till akutmottagningar, vårdcentraler, mottagningar för sprututbyte och ambulansstationer. Dessa verksamheter har utifrån ett samhälleligt perspektiv ofta ett högt skyddsvärde. Kamerabevakning utgör ett viktigt komplement till övriga åtgärder för att uppnå ett starkt skalskydd. I och med verksamhetens generella betydelse för trygghet och service till patienter, besökare och personal är det landstingets uppfattning att ett undantag från tillståndsplikten bör införas i förslaget till ny lagstiftning. Undantaget bör gälla för ytor dit allmänheten har tillträde som exempelvis väntrum och entréer på akutmottagningar och vårdcentraler.
Landstinget avstyrker utredningens förslag att det fortsatt ska gälla tillståndsplikt i all annan kollektivtrafik än de föreslagna undantagen tunnelbanevagn och tunnelbanestation, samt att det görs en åtskillnad på tunnelbana och järnväg. Stockholms läns landsting menar att detta är inkonsekvent i förhållande till i utredningen övriga redovisade skäl, där kollektivtrafiken är särskilt brottsutsatt och historiskt sett föremål för

terrorism. Som exempel kan nämnas terrorattacker mot pendeltåg i Madrid 2004, buss och tunnelbana i London 2005, tunnelbana i Bryssel 2016, centralstationen i Bryssel 2017.

Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår Stockholms läns landsting att kollektivtrafik som organiseras av regional kollektivtrafikmyndighet i enlighet med lag (2010:1065) om kollektivtrafik, eller av ett järnvägsföretag eller en infrastrukturförvaltare i enlighet med Järnvägslagen (2004:519) eller av en trafikutövare eller en spårinnehavare i enlighet med lag (1990:1157) om säkerhet vid tunnelbana och spårväg ska undantas från tillståndsplikt när det gäller kamerabevakning. Ett sådant undantag bör omfatta såväl stationer, plattformar och väntsalar som gångstråk inom och mellan sådana anläggningar samt viadukter över och tunnlar under järnväg, tunnelbana eller spårväg, eftersom sådana byggnadsverk och platser används för att utföra brottsliga angrepp mot verksamheten, exempelvis stenkastning mot tåg från en viadukt.

Att utredningen föreslår olika hantering för tunnelbanan och järnväg är anmärkningsvärt mot bakgrund av bland annat de numera kombinerade tunnelbane- och järnvägsstationerna som växer fram, bland annat med anledning av Citybanan i Stockholm, men även de kombinationsstationer som planeras inom ramen för Stockholmsöverenskommelsen och Sverigeförhandlingen.

Stockholms läns landsting menar att samverkan och gemensamma insatser mellan de myndigheter och organisationer som ansvarar för säkerheten vid järnvägs- och kollektivtrafiken i Sverige påtagligt skulle underlättas om lagstiftningen blev likalydande inom persontrafikområdet, oaktat trafikslag.

I syfte att främja främst trafiksäkerheten och personsäkerheten bör även kamerabevakning av plankorsningar (enligt förordning (2001:651) om vägtrafikdefinitioner) och ett spårområde på särskild banvall, inklusive dessa områdens omedelbara närhet, undantas från tillståndsplikt på samma sätt som föreslås för Trafikverkets bevakning av vägtrafik eller av sjötrafik vid en rörlig (öppningsbar) bro.

När det gäller områden omedelbart utanför stationers och trafikterminalers in- och utgångar bör motsvarande undantag från krav om tillstånd gälla som föreslås för postlokaler.

Stockholms läns landsting föreslår att föreliggande lagförslag ändras och kompletteras enligt nedan:

Utredningens förslag till	**Stockholms läns landstings**

lydelse	**förslag till lydelse**
10 § tillstånd för kamerabevakning krävs inte vid	**10 §** tillstånd för kamerabevakning krävs inte vid
6. bevakning i en tunnelbanevagn eller av en tunnelbanestation, om bevakningen har till enda syfte att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet eller utreda eller lagföra brott eller förebygga, förhindra eller upptäcka olyckor eller begränsa verkningarna av inträffade olyckor,	6 a bevakning i en tunnelbanevagn, *spårvagn, järnvägsvagn, buss eller fartyg* om bevakningen har till enda syfte att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet eller utreda eller lagföra brott eller förebygga, förhindra eller upptäcka olyckor eller begränsa verkningarna av inträffade olyckor.
	6 b bevakning av en tunnelbanestation, *järnvägsstation, spårvagnshållplats eller särskilt anordnad buss- eller båtterminal, eller förbindelsevägar inom eller mellan sådana anläggningar, eller av området omedelbart utanför in- eller utgångar till en sådan anläggning*, om bevakningen har till enda syfte att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet eller utreda eller lagföra brott eller förebygga, förhindra eller upptäcka olyckor eller begränsa verkningarna av inträffade olyckor.
	6 c) bevakning av en plankorsning mellan väg och järnväg eller spårväg, eller ett spårområde på särskild banvall, och dessa områdens omedelbara närhet, eller viadukter över och tunnlar under järnväg, tunnelbana eller spårväg, om bevakningen har till enda syfte att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet eller utreda eller lagföra brott eller

	förebygga, förhindra eller upptäcka olyckor eller begränsa verkningarna av inträffade olyckor.

Stockholms läns landsting avstyrker utredningens förslag att byggnader som är förklarade som skyddsobjekt men som används för fredstida krishantering enligt 4§ skyddslagen (2010:305) inte ska omfattas av undantaget på tillståndskravet.

Stockholms läns landstings uppfattning är att detta är ologiskt då det i rapporten *Sverige kommer att möta utmaningarna - Gemensamma grunder (grundsyn) för en sammanhängande planering för totalförsvaret, MSB 2016–25,* anges att med krisberedskapen som grund kan förmågan att hantera samhällsstörningar över hela hotskalan utvecklas. Således utgör den fredstida krishanteringen en del av totalförsvaret och i praktisk mening borde då dessa byggnader/objekt utgöra en viktig del och inbegripas i begreppet nationell säkerhet.

Att då i kamerabevakningslagens undantag för tillståndskrav exkludera anläggningar för fredstida krishantering som i och med återtagandet av totalförsvaret kommer få utökat ansvar följer inte utvecklingen utifrån en alltmer osäker säkerhetspolitisk kontext. Stockholms läns landstings uppfattning är att om en byggnad/objekt är förklarat som skyddsobjekt ska det behandlas lika oavsett användningsområde.

12.2 Undantag från upplysningskravet

Stockholms läns landsting avstyrker utredningens förslag om att upplysningskravet ska gälla vid kamerabevakning som sker inom ramen för hälso- och sjukvård och smittskydd som ett led i vård och behandling exempelvis med drönare eller ambulans.
Stockholms läns landstings uppfattning är att kamerabevakning som kompletterar traditionell hälso- och sjukvård enligt hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) samt smittskyddslagen (2004:168) bör undantas från upplysningskravet när det används som ett led i vård och behandling. Detta eftersom det finns praktiska svårigheter att genomföra denna upplysning, då det inte på förhand går att förutsäga var kamerabevakningen utförs.

Stockholms läns landsting avstyrker utredningens förslag att byggnader som är förklarade som skyddsobjekt men som används för fredstida krishantering enligt 4§ skyddslagen (2010:305) ska omfattas av upplysningskravet. Stockholms läns landstings uppfattning är att detta är

ologiskt och anser att om en byggnad är förklarad som skyddsobjekt ska den behandlas lika oavsett användningsområde.

15.1 Tillsyn, sanktioner och rättsmedel
Stockholms läns landsting ställer sig positivt till förslaget gällande en tillsynsmyndighet jämfört med nuvarande lösning med 21 myndigheter (länsstyrelsen). Detta möjliggör för en mer enhetlig rättstillämpning över hela landet.

Övrig synpunkt
Stockholms läns landsting tolkar det som att begreppet ”räddning” används på ett sådant sätt i betänkandet att det kan uppfattas som att även hälso- och sjukvårdsåtgärder berörs. Stockholms läns landsting vill dock påpeka att det i 4§ lag (2003:778) om skydd mot olyckor stipuleras att lagen inte gäller hälso- och sjukvård som avses i hälso- och sjukvårdslagen (2017:30). Smittskydd enligt smittskyddslagen (2004:168) omfattas inte heller av dessa skrivningar.

Sammanfattning

Uppdraget

Utredningens uppdrag har varit att utreda vissa frågor om kameraövervakning enligt kameraövervakningslagen (2013:460). I uppdraget har även ingått att göra en analys av hur kameraövervakningslagen behöver anpassas till EU:s nya reglering om behandling av personuppgifter. EU-regleringen består av en förordning och ett direktiv. Direktivet gäller för personuppgiftsbehandling hos vissa myndigheter och andra för syften som avser bl.a. brottsbekämpning, lagföring och straffverkställighet medan förordningen omfattar annan personuppgiftsbehandling hos myndigheter och andra. Kameraövervakning utgör många gånger personuppgiftsbehandling och träffas därför av EU-regleringen. I direktiven till utredningen har det angetts att en strävan bör vara att behålla huvuddragen i den nuvarande lagen.

Kameraövervakningslagen tar sikte på viss kameraanvändning i samhället som sker öppet. Enligt lagen gäller som huvudregel ett krav på tillstånd för att kameraövervakning ska få ske av platser dit allmänheten har tillträde. Vidare finns ett krav på att det ska upplysas om kameraövervakning både vad gäller platser dit allmänheten har tillträde och vad gäller andra platser. Lagen reglerar inte s.k. hemlig kameraövervakning, som omfattas av annan lagstiftning.

I uppdraget har ingått att undersöka hur lagens tillämpningsområde förhåller sig till användning av ny teknik, såsom kamerautrustade drönare. Vad gäller brottsbekämpning har uppdraget varit att överväga om möjligheterna till kameraövervakning på särskilt brottsutsatta platser behöver förbättras, att analysera om andra relevanta aktörer än brottsbekämpande myndigheter har ändamålsenliga möjligheter till sådan övervakning och att bedöma om det finns tillräckliga möjligheter att ta hänsyn till hotbilder av mer gene-

rellt slag vid tillståndsprövningen enligt lagen. Uppdraget har dessutom innefattat bl.a. en analys av om integritetsskyddet på arbetsplatser behöver förbättras.

I utredningsuppdraget har inte ingått att överväga att avskaffa eller genomgripande förändra den särskilda lagstiftningen på kameraövervakningsområdet. Uppdraget har alltså inte omfattat att helt slopa det krav på tillstånd till kamerabevakning som gäller i dag eller att ta bort eller avsevärt begränsa den skyldighet att upplysa om kameraövervakning som finns i dag. I uppdraget har inte heller ingått att helt undanta vissa rättssubjekt från lagstiftningens tillämpningsområde eller från tillståndskravet och upplysningskravet. Det har vidare inte ingått i uppdraget att överväga utvidgningar i annan lagstiftning som reglerar kameraanvändning, t.ex. att föreslå ökade möjligheter för polisen att bedriva hemlig kameraövervakning enligt rättegångsbalken eller lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott.

Med anledning av den nya EU-regleringen har det ändå övervägts varför en fortsatt särskild svensk lagstiftning på kameraövervakningsområdet är motiverad och prövats vilka svenska bestämmelser som är tillåtna enligt EU-regleringen och huruvida dessa bestämmelser också är påkallade av principiella och praktiska skäl. Övervägandena har gjorts i ljuset av det beskrivna innehållet i uppdraget.

Uppdraget har genomförts med beaktande av det arbete som utförts av två andra utredningar, vilka haft i uppdrag att föreslå de nya generella svenska författningar som förordningen och direktivet kräver. De utredningarna har föreslagit en lag som kompletterar förordningen, dataskyddslagen, och föreskrifter till denna respektive en lag som genomför direktivet, brottsdatalagen, och föreskrifter till denna. Vidare har kontakter skett även med andra utredningar, som på olika områden överväger vilka förändringar som EU-regleringen och de nya generella författningarna ger anledning till. Dessutom har ett flertal möten ägt rum med myndigheter och andra som berörs av de frågor som uppdraget omfattat.

En ny kamerabevakningslag

I betänkandet föreslås att kameraövervakningslagen ska ersättas av en ny lag, som ska heta kamerabevakningslagen. Lagen ska träda i kraft den 25 maj 2018.

Skälen för att en helt ny lag föreslås är följande. Den nya EU-förordningen kommer att gälla direkt i Sverige, vilket innebär att bestämmelser om kameraövervakning som upprepar eller avviker från innehållet i förordningen inte kan behållas i svensk lagstiftning annat än om förordningen lämnar utrymme för det. Många av kameraövervakningslagens bestämmelser kan inte behållas alls eller kan inte behållas i sin nuvarande form när det gäller kameraövervakning som omfattas av förordningen. Vad gäller det nya EU-direktivet ska detta genomföras i svensk rätt. Svenska bestämmelser som omfattar kameraövervakning som träffas av direktivet måste uppfylla direktivets krav. Kraven uppfylls dock endast delvis av kameraövervakningslagens bestämmelser. Vidare har en utvärdering av kameraövervakningslagen som utredningen gjort visat att det finns vissa tillämpningssvårigheter med lagen. Sammantaget innebär detta att det krävs en stor reform av den svenska lagstiftningen på området för kameraövervakning.

Som utgångspunkter för kamerabevakningslagen har slagits fast att den – jämfört med kameraövervakningslagen – bör ge ökade möjligheter till kamerabevakning både för brottsbekämpande ändamål och för andra berättigade ändamål, t.ex. ändamål som avser kamerabevakning inom jordbruk och skogsbruk samt annan näringsverksamhet, och samtidigt ge ett förstärkt skydd för den personliga integriteten vid kamerabevakning, bl.a. på arbetsplatser.

Kamerabevakningslagens syfte ska vara att tillgodose behovet av kamerabevakning för berättigade ändamål och att skydda enskilda mot otillbörliga intrång i den personliga integriteten vid sådan bevakning.

Lagen ska endast innehålla de bestämmelser som särskilt behövs för kamerabevakning till skillnad mot annan behandling av personuppgifter som omfattas av EU-regleringen.

I frågor som inte regleras i lagen ska gälla antingen förordningen och dataskyddslagen med föreskrifter eller brottsdatalagen med föreskrifter beroende på om kamerabevakningen i det enskilda fallet

omfattas av förordningen eller dataskyddslagen eller av brottsdatalagen.

Kamerabevakningslagen ska ha ett förhållandevis brett tillämpningsområde. Med kamerabevakning ska förstås att kameror eller därmed jämförbara utrustningar, utan att manövreras på platsen, används varaktigt eller regelbundet upprepat för personbevakning. Med personbevakning menas att människor kan identifieras genom bevakningen. Så är t.ex. fallet om hela personen eller personens ansikte syns tydligt. Om en människa endast av en tillfällighet kan hamna i en kameras blickfång, är det inte fråga om personbevakning. Även separata tekniska anordningar för avlyssning eller upptagning av ljud, som används för personbevakning, ska omfattas av begreppet kamerabevakning. Dessutom ska användning av separata tekniska anordningar för att behandla upptaget bild- och ljudmaterial omfattas.

Exempel på kameraanvändning som i regel inte ska träffas av lagen är användning av handhållna kameror och kameror som på annat sätt bärs på kroppen. Lagen ska inte heller omfatta t.ex. en kamera som är placerad på vindrutan i en bil eller monterad på ett cykelstyre när användaren av kameran är i kamerans omedelbara närhet och fortlöpande styr över denna. Däremot ska lagen omfatta kameror på drönare och på eller i bussar, tågvagnar och liknande objekt förutsatt att kamerorna inte manövreras på platsen. Lagen ska också omfatta kameror som är placerade på eller inuti byggnader, på stolpar och på liknande geografiskt bestämda platser.

Lagen ska endast gälla om de kameror eller separata ljudanordningar som används finns i Sverige och den som bedriver bevakningen är etablerad här eller i tredjeland. Vad gäller separata anordningar för att behandla material från sådan bevakning ska lagen gälla så länge behandlingen utförs av samma person som tagit upp materialet eller för dennes räkning.

Från lagen ska undantas kamerabevakning som en fysisk person utför som ett led i en verksamhet av rent privat natur eller som har samband med hans eller hennes hushåll. Vidare ska hemlig kameraövervakning undantas. Dessutom ska undantag göras för kamerabevakning som sker i en verksamhet som omfattas av tryckfrihetsförordningen eller yttrandefrihetsgrundlagen och kamerabevakning som sker för journalistiska ändamål eller för akademiskt, konstnärligt eller litterärt skapande.

Sådan kameraanvändning som faller utanför lagens tillämpningsområde kan i stället omfattas av andra bestämmelser, främst bestämmelserna i förordningen och dataskyddslagen eller bestämmelserna i brottsdatalagen.

Ett upplysningskrav

I lagen ska – i likhet med kameraövervakningslagen – finnas ett krav på att det ska lämnas upplysning om kamerabevakning. Upplysningskravet ska gälla oavsett vem som bedriver kamerabevakningen och oavsett om bevakningen avser en plats dit allmänheten har tillträde eller en annan plats. Kravet ska delvis vara strängare än tidigare. Den som bedriver kamerabevakning ska genom tydlig skyltning eller på något annat liknande verksamt sätt lämna upplysning om bevakningen, sin identitet och sina kontaktuppgifter och kontaktuppgifter till ett eventuellt dataskyddsombud. Om ljud kan avlyssnas eller tas upp vid bevakningen, ska en särskild upplysning lämnas om detta. Dessutom ska viss ytterligare information göras tillgänglig, t.ex. via en webbsida. Det gäller bl.a. information om ändamålet med kamerabevakningen och möjligheten att lämna in klagomål till tillsynsmyndigheten och kontaktuppgifterna till den myndigheten.

Från upplysningskravet ska gälla vissa undantag. Några av dessa har gällt även enligt den tidigare lagen och några är nya. De nya undantagen avser kamerabevakning som bedrivs i brådskande fall från ett luftfartyg, t.ex. en drönare. Det ena undantaget gäller när sådan bevakning bedrivs av Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen i ett fall där det av särskild anledning finns risk för viss allvarlig brottslighet och syftet med bevakningen är att förebygga, förhindra, upptäcka, utreda eller lagföra denna. Det andra undantaget gäller när bevakning bedrivs av Polismyndigheten eller den som är räddningsledare enligt lagen (2003:778) om skydd mot olyckor i ett fall där bevakningen är av vikt för att avvärja en hotande olycka eller begränsa verkningarna av en inträffad olycka.

I enskilda fall ska dessutom tillsynsmyndigheten kunna besluta om undantag från upplysningskravet, om det finns synnerliga skäl för det. Ett sådant beslut ska kunna ändras eller återkallas vid ändrade förhållanden.

Ökade möjligheter till kamerabevakning – ett begränsat tillståndskrav

Kamerabevakningslagen ska – till skillnad mot kameraövervakningslagen – inte innehålla något generellt krav på tillstånd för att kamerabevakning ska få ske. Inte heller ska lagen innehålla något krav på anmälan som motsvarar den gamla lagens anmälningsskyldighet. Däremot ska den nya lagen innehålla ett begränsat tillståndskrav.

Eftersom en utgångspunkt för lagen är att den bör ge ökade möjligheter till kamerabevakning, finns det redan av den anledningen skäl att ifrågasätta om det är motiverat att behålla ett allmänt krav på tillstånd. Vidare innebär EU-regleringen att det inte längre är möjligt att upprätthålla en generell tillståndsplikt för sådan kamerabevakning som omfattas av förordningen. Förordningen tillåter endast krav på tillstånd i vissa fall. För kamerabevakning som träffas av direktivet kan däremot ett generellt sådant krav gälla.

Genom att slopa dagens generella tillståndskrav och anmälningsskyldighet kommer kamerabevakning i många verksamheter framöver att bli tillstånds- och anmälningsfri. Därmed kan möjligheterna att bedriva kamerabevakning i dessa verksamheter öka. Även om andra bestämmelser ska gälla för sådan kamerabevakning kan det förutses att den svenska tillsynsmyndigheten på området, liksom svenska domstolar och ytterst EU-domstolen, kommer att ha en mer generös syn på utrymmet för kamerabevakning än vad som hittills gällt enligt svensk rätt. Rättsläget är helt nytt med den nya EU-regleringen. Den skiljer sig i olika delar från den unionsrättsliga reglering som fram till nu har gällt på området och legat till grund för dagens kameraövervakningslag. Exempelvis kan fler berättigade ändamål åberopas enligt den nya regleringen för att kamerabevakning ska få ske.

Även det tillståndskrav som kamerabevakningslagen ska innehålla därför att principiella och praktiska skäl motiverar det kan förenas med ökade möjligheter till kamerabevakning. Tillståndsförfarandet innebär en prövning enligt vissa i lagen på förhand givna kriterier, som är särskilt anpassade för de behov och de integritetsaspekter som gör sig gällande just på kamerabevakningsområdet. Kriterierna kan främja att prövningen blir förutsebar och enhetlig samt att tillstånd beviljas i en större omfattning än vad som varit fallet enligt kameraövervakningslagen i motsvarande situationer.

Tillsynsmyndighetens beslut i en sådan fråga ska kunna överklagas till domstol. När ett tillstånd har meddelats kan tillståndshavaren inrätta sig efter detta.

Utan ett tillståndsförfarande skulle mer allmänna bestämmelser i förordningen eller de generella svenska författningarna gälla. Det skulle innebära att den som vill bedriva kamerabevakning ska göra en konsekvensbedömning av den planerade bevakningen i vissa fall och eventuellt samråda med tillsynsmyndigheten, som kan ingripa mot – t.ex. förbjuda – denna. I så fall finns det en risk för att rättsläget kommer att vara osäkert under en längre tid vad gäller sådana verksamheter som tillståndskravet annars kan avse. Det finns också en risk för att rättspraxis inte utvecklas på ett sätt som säkerställer att kamerabevakning kan användas i dessa verksamheter i situationer där sådan bevakning måste anses behövlig.

För kamerabevakning som ska omfattas av tillståndskravet ska den nya lagen ge ökade möjligheter att få tillstånd dels genom att de intressen av kamerabevakning som ska tillmätas betydelse vid tillståndsprövningen utökas jämfört med den gamla lagen, dels genom att undantagen från tillståndskravet vidgas något jämfört med den lagen.

Tillståndskravet ska gälla endast för vissa subjekt och för platser dit allmänheten har tillträde. Kravet ska gälla för myndigheter, både statliga och kommunala. Det ska också gälla för andra juridiska personer eller fysiska personer när de utför en uppgift som följer av lag eller annan författning, kollektivavtal eller beslut som meddelats med stöd av lag eller annan författning, om uppgiften avser brottsbekämpning, lagföring, straffverkställighet, upprätthållande av allmän ordning och säkerhet eller nationell säkerhet eller om uppgiften annars är av allmänt intresse.

Kravet på tillstånd till kamerabevakning ska alltså träffa samtliga myndigheter, i den mån viss bevakning som dessa bedriver inte är undantagen från kravet, och dessutom privaträttsliga subjekt som driver exempelvis skolverksamhet, kollektivtrafik, hälso- och sjukvård och förläggningar för asylsökande.

Tillståndskravet ska däremot inte gälla t.ex. privaträttsliga subjekts kamerabevakning i butikslokaler, av medieredaktioner, av lokaler som används av religiösa samfund och av idrottsarenor. Inte heller ska det omfatta exempelvis kamerabevakning inom jordbruk och

skogsbruk eller av vilt, t.ex. vid åtlar. I dessa fall ska inte heller gälla någon anmälningsskyldighet.

Från kravet på tillstånd ska gälla vissa undantag som i huvudsak motsvarar undantagen från tillståndsplikten enligt kameraövervakningslagen. Några av den lagens undantag ska vidgas. Exempelvis undantas kamerabevakning som bedrivs under högst en månads tid av Polismyndigheten eller Säkerhetspolisen när det av särskild anledning finns risk för viss allvarlig brottslighet och syftet med bevakningen är att förebygga, förhindra, upptäcka, utreda eller lagföra denna. Vidare ska undantas viss kamerabevakning som hittills varit anmälningsskyldig, t.ex. bevakning i tunnelbanan.

Tillstånd till kamerabevakning ska ges om intresset av sådan bevakning väger tyngre än den enskildes intresse av att inte bli bevakad. Vid bedömningen av intresset av kamerabevakning ska det särskilt beaktas om bevakningen behövs för att

- förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet eller utreda eller lagföra brott på en brottsutsatt plats,
- förebygga, förhindra, upptäcka, utreda eller lagföra angrepp på någons liv, hälsa eller trygghet till person eller på egendom på en plats där det av särskild anledning finns risk för sådana angrepp,
- förebygga, förhindra eller upptäcka störningar av allmän ordning och säkerhet eller begränsa verkningarna av sådana störningar,
- utöva kontrollverksamhet,
- förebygga, förhindra eller upptäcka olyckor eller begränsa verkningarna av inträffade olyckor, eller
- tillgodose andra därmed jämförliga ändamål.

Vid ändrade förhållanden ska ett tillstånd kunna ändras eller återkallas.

Ett förstärkt integritetsskydd på arbetsplatser

I fråga om kamerabevakning på arbetsplatser som ska omfattas av kravet på tillstånd till sådan bevakning ska – liksom enligt kameraövervakningslagen – ett yttrande från ett skyddsombud, en skyddskommitté eller en organisation som företräder arbetstagarna på

arbetsplatsen lämnas in tillsammans med en ansökan om tillstånd. Detsamma ska gälla i fråga om en ansökan om undantag från upplysningskravet vid kamerabevakning på arbetsplatser.

När det gäller kamerabevakning på arbetsplatser som inte ska omfattas av tillståndskravet ska införas en ny skyldighet för arbetsgivaren att först förhandla om bevakningen med en organisation som företräder arbetstagarna på arbetsplatsen. Förhandlingsskyldigheten ska fullgöras på det sätt som anges i lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet. Från förhandlingsskyldigheten ska avvikelse få göras genom kollektivavtal.

En organisation som företräder arbetstagarna på arbetsplatsen ska ha rätt att överklaga beslut om tillstånd till kamerabevakning och beslut om undantag från upplysningskravet.

Ett förstärkt integritetsskydd i övrigt

Vid kamerabevakning ska i övrigt gälla de bestämmelser som finns i förordningen och dataskyddslagen med föreskrifter eller brottsdatalagen med föreskrifter och som avser principer för behandling av personuppgifter, rättigheter för enskilda, skyldigheter för personuppgiftsansvariga och personuppgiftsbiträden samt överföring av personuppgifter till tredjeland eller internationella organisationer. Att låta dessa bestämmelser gälla för kamerabevakning ger ett förstärkt integritetsskydd jämfört med vad som gällt hittills.

Tillsyn, sanktioner och rättsmedel

Tillsynen över kamerabevakning ska samlas hos en enda myndighet, Datainspektionen, och inte längre vara uppdelad mellan länsstyrelserna och Datainspektionen.

I ett ärende enligt kamerabevakningslagen hos tillsynsmyndigheten ska bestämmelser om undersökningsbefogenheter för den myndigheten i förordningen och dataskyddslagen med föreskrifter eller i brottsdatalagen med föreskrifter tillämpas. Vid underlåtenhet att bistå tillsynsmyndigheten i ett sådant ärende ska bestämmelser om sanktionsavgifter tillämpas. Bestämmelserna om sanktionsavgifter ska även tillämpas vid överträdelser av kamerabevakningslagen eller

av beslut som meddelats med stöd av lagen. Vid sådana överträdelser ska dessutom bestämmelser om skadestånd tillämpas.

Något straffansvar för den som bryter mot kamerabevakningslagen eller beslut som meddelats med stöd av lagen ska inte längre kunna följa.

Tillsynsmyndighetens beslut enligt lagen, t.ex. i frågor om tillstånd till kamerabevakning, undantag från kravet på upplysning om kamerabevakning och sanktionsavgifter, ska få överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Beslut om tillstånd till kamerabevakning och om undantag från upplysningskravet ska få överklagas även av den kommun där bevakningen ska ske. Som framgått ovan ska ett sådant beslut – när kamerabevakningen ska avse en arbetsplats – också få överklagas av en organisation som företräder arbetstagarna på arbetsplatsen.

I övrigt ska bestämmelser om tillsynsmyndighetens befogenheter, sanktioner, överklagande m.m. i förordningen och dataskyddslagen med föreskrifter eller i brottsdatalagen med föreskrifter gälla för kamerabevakning såvitt avser ärenden, beslut, överträdelser m.m. som inte regleras direkt i kamerabevakningslagen.

Trafikförvaltningen
STOCKHOLMS LÄNS LANDSTING

Stockholms läns landsting

Trafiknämnden

PROTOKOLLSUTDRAG

Nr 7/2017

Sammanträdesdatum
2017-08-29

Datum för justering: 2017-08-29

Datum för anslag: 2017-08-30

Kristoffer Tamsons (M)
Talla Alkurdi (S)

---

§ 142

Yttrande över betänkande om en ny kamerabevakningslag (SOU 2017:55)
(TN 2017-1069)

I ärendet förelåg tjänsteutlåtande daterat den 7 augusti 2017 från trafikförvaltningens förvaltningschef.

BESLUT

Trafiknämnden beslöt

att godkänna och avge yttrande över betänkandet *En ny kamerabevakningslag (SOU 2017:55)* i enlighet med tjänsteutlåtandet i ärendet

att förklara paragrafen omedelbart justerad.

Vid protokollet

Sofia Petersson Östelius

Ledningsstaben

Björn Holmberg
08-686 1588
bjorn.holmberg@sll.se

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2017-08-07

Trafiknämnden
2017-08-29, punkt 13

Ärende
TN 2017-1069

Infosäkerhetsklass
K1 (Öppen)

Yttrande över Betänkande om en ny kamerabevakningslag (SOU 2017:55)

Ärendebeskrivning

Justitiedepartementet har genom remiss bjudit in Stockholms läns landsting att yttra sig över *Betänkande en ny kamerabevakningslag (SOU 2017:55)*.

Trafiknämnden inom Stockholms läns landsting har tagit del av förslaget och avger följande yttrande till landstingsstyrelsen som i sin tur avger landstingets yttrande till Justitiedepartementet.

Utarbetandet av detta tjänsteutlåtande har skett i samarbete med avdelningen SLL Säkerhet och beredskap inom Stockholms läns landsting. Samråd i form av underhandskontakter har även skett med Trafikverkets GD-kansli, säkerhetsfunktion.

Beslutsunderlag

Förvaltningschefens tjänsteutlåtande 2017-08-07 samt nedanstående underlag

1. Betänkande En ny kamerabevakningslag (SOU 2017:55), bilaga 2a och 2b.

Förslag till beslut

Trafiknämnden föreslås besluta

att godkänna och avge yttrande över betänkandet *En ny kamerabevakningslag (SOU 2017:55)* i enlighet med detta tjänsteutlåtande

att förklara paragrafen omedelbart justerad.

Förslag och motivering

Bakgrund

Regeringen beslutade den 26 november 2015 att tillsätta en särskild utredare med uppdrag att utreda vissa frågor om kameraövervakning.

Utöver detta beslutade regeringen om ett tilläggsdirektiv i juni 2016 vars syfte var att analysera hur kameraövervakningslagen (2013:460) behöver anpassas till EU:s nya reglering om behandling av personuppgifter samt komma med förslag på anpassning. EU-regleringen består av en förordning och ett direktiv.

Utredningens slutsats är att kameraövervakning många gånger utgör personuppgiftsbehandling och träffas därför av EU-regleringen inom detta område.

Många av kameraövervakningslagens (2013:460) bestämmelser kan inte behållas alls eller behållas i sin nuvarande form när det gäller sådan kameraövervakning som omfattas av förordningens tillämpningsområde.

Inom ramen för utredningsuppdraget har det analyserats om det finns ett fortsatt behov av någon svensk speciallagstiftning på området. Enligt EU-regleringen är det inte nödvändigt. Utredningen har kommit fram till att så behövs. Att samla de särskilda bestämmelserna i en ny lag bör leda till enklare tillämpning, även om många av förordningens bestämmelser kommer att gälla direkt och lagen kan komma att hänvisa till de nya generella lagarna. Lagen ska heta kamerabevakningslagen och föreslås träda i kraft den 25 maj 2018.

Utredningen har som utgångspunkter för förslaget till ny kamerabevakningslag slagit fast att den – jämfört med kameraövervakningslagen – bör ge ökade möjligheter till kamerabevakning både för *brottsbekämpande ändamål* och för andra *berättigade ändamål* och att skydda enskilda mot otillbörliga intrång i den personliga integriteten vid sådan bevakning.

För trafiknämndens vidkommande innebär förslaget att

- möjligheterna till kamerabevakning bör kunna öka,
- anmälningsskyldighet för kamerabevakning slopas,
- fortsatt upplysningskrav men med utökade krav på informationens innehåll,
- fortsatt tillståndskrav för myndigheter (inkl trafiknämnden) avseende platser *dit allmänhet har tillträde* men med fortsatt undantag från tillståndsplikt för tunnelbanevagnar och tunnelbanestationer,
- tillståndsförfarandet ska ske enligt på förhand givna kriterier,
- förhandlingsskyldighet enligt MBL föreligger innan en arbetsgivare beslutar om kamerabevakning som avser arbetsplatsen och som inte omfattas av kravet på tillstånd,
- tillsynen och tillståndsprövning samlas hos Datainspektionen,

- straffansvar slopas men administrativa sanktionsavgifter införs,
- rätt till skadestånd för enskild eller arbetstagarorganisation införs,
- handhållna kameror och kameror som bärs på kroppen inte omfattas av den nya lagstiftningen om de manövreras på platsen.

Överväganden och motivering

Trafiknämnden är medveten om att enskilda enligt Europakonventionen och regeringsformen är garanterade ett stark skydd mot intrång i den personliga integriteten från det allmännas sida och att detta talar för ett tillståndskrav för myndigheter, särskilt som kamerabevakning som utgångspunkt är att anse som en särskilt integritetskänslig åtgärd. Mot detta står dock att trafiknämndens verksamheter i många avseende är samhällsviktiga och har ett högt skyddsvärde. Störningar i verksamheten på grund av brott, ordningsstörningar eller olyckor drabbar dessutom tiotusentals människor. Det är därför angeläget att störningar snabbt kan upptäckas så att motåtgärder kan vidtagas och rätt hjälp kan beredas.

Trafiknämndens verksamheter bedrivs också i miljöer där hot, våld och brottsliga angrepp förekommer i en inte obetydlig omfattning. Risk finns för att såväl resenärer, medarbetare, besökare, fastigheter, utrustning, fordon och lokaler kan drabbas av brottsliga angrepp. Trafiknämnden menar att den integritetskränkning som kan uppkomma på grund av kamerabevakning i kollektivtrafiken är av en betydligt mildare grad än om kamerabevakning sker i t.ex. simhallar, badanläggningar eller vårdinrättningar.

För att trafiknämnden ska ha rätt verktyg att möta utmaningarna i en tid då hotbilden är mer komplex och oförutsägbar än tidigare samt kunna bedriva ett effektivt förebyggande säkerhetsarbete själv och i samverkan med andra aktörer är det trafiknämndens uppfattning att kamerabevakning utgör ett viktigt instrument som komplement till övriga skyddsåtgärder såsom manuell bevakning, tekniska larm, byggnadstekniskt skydd och en väl utbildad och övad personal.

Trafiknämnden ser positivt på att det görs en översyn av den nu gällande kameraövervakningslagen som föreslås utmynna i en ny lag, den s.k. kamerabevaknings lagen.

Trafiknämnden anser också att det är bra att dagens krav om att det ska vara fast monterade kameror med fast optik föreslås slopas. Likaså är det positivt att möjligheten till ljudupptagning i samband med kamerabevakning underlättas genom att dagens tillståndkrav för detta föreslås slopas i vissa sammanhang, bl.a. i tunnelbanevagnar och på tunnelbanestationer.

Trafiknämnden är vidare positiv till att bedömningsgrunderna för att ge tillstånd till kamerabevakning föreslås utvidgas så att även kameraövervakning för att kunna utreda och lagföra brott, förebygga, förhindra och upptäcka störningar av allmän

ordning och säkerhet samt förebygga, förhindra eller upptäcka olyckor, och begränsa verkningarna av inträffade olyckor omfattas.

Trygghetskamerorna i tunnelbanan har vid fler tillfällen hjälpt till att lösa brott eller hitta misstänkta gärningsmän, bland annat efter attentatet på Drottninggatan den 7 april, då SL:s trygghetskameror var bland de första att fånga den misstänkte gärningsmannen på bild, vilket ganska snart samma dag bidrog till att denne kunde gripas.

Trafiknämnden *avstyrker* utredningens förslag om att det även fortsatt ska gälla tillståndsplikt för kamerabevakning i all annan kollektivtrafik än tunnelbanevagnar och tunnelbanestationer.

Trafiknämnden menar att detta är inkonsekvent i förhållande till i utredningen i övrigt redovisade skäl för kamerabevakning, där kollektivtrafiken utpekas som särskilt brottsutsatt och historiskt sett föremål för terrorism. Som exempel kan nämnas terrorattackerna mot pendeltåg i Madrid 2004, mot buss och tunnelbana i London 2005, mot tunnelbanan i Bryssel 2016 och mot centralstationen i Bryssel 2017.

Trafiknämnden menar att kollektivtrafiken i sin helhet – oavsett trafikslag – måste kunna betraktas som ett område som kräver samhällets särskilda stöd när det gäller brottsbekämpning och för att upprätthålla ordning och säkerhet. En viktig del i detta stöd skulle vara att bevakningskameror fick sättas upp inom hela kollektivtrafiken inklusive i fordon utan krav på tillstånd.

Trafiknämnden ställer sig frågande till varför utredningen föreslår olika krav när det gäller tillståndsfrågan för tunnelbana jämfört med järnväg, spårväg och buss. Nämnden anser att detta är särskilt anmärkningsvärt mot bakgrund av bland annat de numera kombinerade tunnelbane- och järnvägsstationerna som växer fram, bl.a. i samband med Citybanans öppnande, men även de ytterligare kombinationsstationer som planeras inom ramen för Stockholmsöverenskommelsen och Sverigeförhandlingen.

Trafiknämnden menar att möjligheten att förebygga eller minska effekterna av ett terrorangrepp i kollektivtrafiken, eller lagföra brottslingar eller upptäcka och hindra ordningsstörningar eller förhindra eller begränsa effekterna av en olycka, måste vara lika oavsett trafikslag.

Vi menar också att de positiva effekterna av underlättad kameraövervakning i de aktuella miljöerna, vida överstiger den eventuell kränkning som vissa säger sig uppleva vid kamerabevakning.

Det förtjänar också att nämnas att intresset av att skydda den personliga integriteten inte alltid står i motsats till intresset av kamerabevakning. Skyddet för den personliga integriteten kan tvärtom stärkas om man som resenär eller personal vet att området man vistas i kameraövervakas för att upprätthålla lag, ordning och säkerhet.

Kamerabevakning i järnvägs- och kollektivtrafiken

Vi noterar med tillfredsställelse att kamerabevakning i tunnelbanevagnar och av tunnelbanestationer även fortsatt föreslås bli tillåten utan tillstånd.

Vad vi dock ser som en stor brist i föreliggande förslag är att trafikförvaltningens, Trafikverkets och Jernhusen AB:s, vid särskilt möte med företrädare för kamerabevakningslagsutredningen den 5 december 2016, framförda önskemål om att utvidga den tillståndsfria zonen till hela kollektivtrafiken inklusive järnväg inte tillgodoses i förslaget.

Trafiknämnden menar att samverkan och gemensamma insatser myndigheter och organisationer emellan, som ansvarar för järnvägs- och kollektivtrafiken i Sverige, påtagligt skulle underlättas om lagstiftningen blev likalydande, oavsett trafikslag.

Vi menar att samma argument som anförs för att tillstånd ej ska behövas för tunnelbanevagnar och tunnelbanestationer även kan anföras för övrig kollektivtrafik i samhället, inte minst sådan kollektivtrafik som organiseras under de regionala kollektivtrafikmyndigheterna enligt lag om kollektivtrafik (SFS 2010:1065) eller av sådana trafikföretag, spårinnehavare och infrastrukturinnehavare som behöver Transportstyrelsens tillstånd för att verka.

Eftersom syftet med den nya lagen enligt direktiven är att underlätta möjligheten till kamerabevakning, menar vi att en utvidgning av den tillståndsfria zonen till hela kollektivtrafiken ligger väl i linje med utredningsuppdraget. Likaså menar vi att argumenten för undantag från tillståndsplikt när det gäller parkeringshus och lokaler för posthantering (och området omedelbart utanför in- och utgångar till postlokaler) mycket väl kan tillämpas även för kollektivtrafiken i helhet.

Trafiksäkerhets- och personsäkerhetsperspektivet

I sammanhanget vill vi även framhålla att trafiksäkerhets- och personsäkerhetsaspekterna är viktiga. Såväl trafiknämnden som Trafikverket bedriver idag ett aktivt arbete på uppdrag av sina respektive huvudmän för att minska antalet personolyckor i spårtrafiken. Bevakningskameror spelar här en viktig roll och behoven när det gäller platser för just detta ändamål kan variera över tid, varför en komplicerad till-

ståndsprocess för att sätta upp nya kameror eller flytta befintliga kameror i stationsmiljöerna kan vara hämmande för ett effektivt arbete. Denna synpunkt kan för övrigt läggas även på kameror som huvudsakligen används för att övervaka ordning och trygghet.

Ur såväl trafiksäkerhets- som personsäkerhetssynpunkt (både förebyggande, skadebegränsande och utredande) vore det därför önskvärt att övervakningskameror utan krav på tillstånd även fick sättas upp för att övervaka säkerheten i plankorsningar mellan väg och spårtrafik. Eftersom huvuddelen av det svenska järnvägsnätet, liksom den lokala spårtrafiken i Stockholmsområdet, sedan många år har försetts med automatisk tågövervakning (ATC) är just plankorsningsolyckor en av de största och allvarligaste olycksriskerna i svensk spårtrafik.

En möjlighet att från trafikledningscentralerna på ett smidigt sätt kunna övervaka bl.a. plankorsningar via bevakningskamera skulle kunna påverka trafiksäkerhetsarbetet positivt och därmed stödja den s.k. nollvisionen i trafiken. Även när det gäller övervakning av plankorsningar finns det ett behov av att smidigt kunna flytta kamerautrustning mellan olika plankorsningar beroende på var behovet över tid bedöms som störst.

Utöver vid plankorsningar finns det även behov av att från tid till annan kunna kameraövervaka vissa andra delar av en spåranläggning som ligger i gränslandet mellan offentlig plats (där tillståndsplikt idag gäller) och enskilt område (själva järnvägsspåret, som redan idag är tillståndsfri zon), främst i syfte att förebygga olyckor eller larma rätt hjälp vid inträffad olycka, men även för att kunna förebygga stölder och skadegörelse på kritisk järnvägsutrustning. För att en sådan övervakning ska bli effektiv kan kamerorna, åtminstone partiellt, behöva riktas även mot intilliggande områden dit allmänheten har tillträde, och där alltså tillståndsplikt föreslås gälla även fortsatt.

Vår uppfattning är, som redan tidigare sagts, att det synsätt och den utvidgning av den tillståndsfria zonen som föreslås i utredningen när det gäller kamerabevakning av rörliga broar och vägområden omkring dessa, även borde kunna appliceras på plankorsningar och andra utsatta platser längs ett spårtrafikssystem, så länge kamerornas syfte enbart är att övervaka säkerheten och ordningen i spåranläggningen och endast i begränsad omfattning fångar området utanför själva spåranläggningen.

I vissa fall används gångbroar och viadukter över järnväg, tunnelbana och spårväg för stenkastning mot tågen, en direkt livsfarlig verksamhet. Även i dessa fall skulle möjlighet till tillståndsfri kamerabevakning av dessa områden vara av stort värde eftersom även denna typ av bevakningskameror skulle behöva kunna flyttas på ett obyråkratiskt och snabbt sätt mellan olika utsatta platser beroende på hur behoven

varierar över tid och utan att varje gång behöva tillämpa en komplicerad och utdragen tillståndsprocess.

Kamerabevakning i järnvägs- och kollektivtrafikens närhet

Förutom av trafiksäkerhetsskäl och olycksförebyggande orsaker kan det även av ordnings- och trygghetsskäl vara väl motiverat att få sätta upp bevakningskameror som övervakar området i anslutning till kollektivtrafikens stationer.

Undersökningar som trafiknämnden gjort i Stockholmsområdet under många år har visat att den upplevda tryggheten är lägre på vägen till och från kollektivtrafikens stationer och hållplatser än när man väl befinner sig inom kollektivtrafikens område eller ombord på en buss eller ett tåg. Vi menar att en av orsakerna är att kollektivtrafiken är kameraövervakad medan anslutande gångvägar på kommunal mark i de flesta fall inte är det.

Andra åtgärder än kamerabevakning för att upprätthålla ordning och säkerhet

Trafiknämnden vill i sammanhanget framhålla att nämnden, förutom kamerabevakning, sedan många år tillbaka vidtar och bekostar en rad andra åtgärder för att trygga ordning och säkerhet i våra trafiksystem. Detta omfattar bland annat en omfattande inhyrning av ordningsvakter, väktare och trygghetsvärdar. Trafiknämnden driver också sedan 2007 en egen Trygghetscentral som dygnet runt årets alla dagar samordnar och övervakar alla bevaknings- och trygghetsinsatser som genomförs inom trafiknämndens verksamhetsområde, vilket omfattar såväl tunnelbana som spårväg, järnväg, buss- och sjötrafik.

När det gäller olycksförbyggande arbete vid plankorsningar har trafiknämnden genom åren genomfört omfattande investeringar i så kallade närvarodetektorer som varnar om en bil har fastnat mellan bommarna. Trafiknämnden har även försett bommar med varningstext för att vägleda den som eventuellt fastnat mellan nedfällda bommar. Möjlighet till kamerabevakning av plankorsningar skulle dock ytterligare kunna bidra till att förbättra situationen genom att kunna identifiera falsklarm men även sända rätt räddningsresurser vid en inträffad olycka. Även utredningen av en inträffad plankorsningsolycka skulle underlättas påtagligt om inspelat material fanns tillgängligt.

Trafiknämndens förslag

Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår trafiknämnden att kollektivtrafik som organiseras av regional kollektivtrafikmyndighet i enlighet med Lag (2010:1065) om kollektivtrafik, eller av ett järnvägsföretag eller en infrastrukturförvaltare i enlighet med Järnvägslagen (2004:519) eller av en trafikutövare eller en spårinnehavare i enlighet med Lag (1990:1157) om säkerhet vid tunnelbana och spårväg ska undantas från tillståndsplikt när det gäller kamerabevakning. Ett sådant undantag bör omfatta såväl stationer, plattformar och väntsalar som gångstråk inom och mellan sådana anläggningar samt viadukter över och tunnlar under järnväg, tunnelbana eller spårväg, eftersom sådana byggnadsverk kan utgöra instrument för att utföra brottsliga angrepp mot verksamheten.

I syfte att främja främst trafiksäkerheten och personsäkerheten bör även kamerabevakning av plankorsningar (enligt Förordning (2001:651) om vägtrafikdefinitioner) och ett spårområde på särskild banvall, inklusive dessa områdens omedelbara närhet, undantas från tillståndsplikt på samma sätt som föreslås för Trafikverkets bevakning av vägtrafik eller av sjötrafik vid en rörlig (öppningsbar) bro. När det gäller områden omedelbart utanför stationers och trafikterminalers in- och utgångar bör samma undantag från krav om tillstånd gälla som föreslås för postlokaler.

Konkreta förslag till ändringar och kompletteringar i författningstexten till ny kamerabevakningslag

Trafiknämnden föreslår att föreliggande lagförslag ändras och kompletteras enligt den kursiva texten nedan:

> Undantag från tillståndkravet
>
> **10 §** tillstånd för kamerabevakning krävs inte vid
> ---
> 6. bevakning i en tunnelbanevagn, *spårvagn, järnvägsvagn, buss eller fartyg* om bevakningen har till enda syfte att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet eller utreda eller lagföra brott eller förebygga, förhindra eller upptäcka olyckor eller begränsa verkningarna av inträffade olyckor.
>
> 6a. bevakning av en tunnelbanestation, *järnvägsstation, spårvagnshållplats eller särskilt anordnad buss- eller båtterminal, eller förbindelsevägar inom eller mellan sådana anläggningar, eller av området omedelbart utanför in- eller utgångar till en sådan anläggning*, om bevakningen har till enda syfte att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet eller utreda eller lagföra brott eller förebygga, förhindra eller upptäcka olyckor eller begränsa

verkningarna av inträffade olyckor.

6b. *bevakning av en plankorning mellan väg och järnväg eller spårväg, eller ett spårområde på särskild banvall, och dessa områdens omedelbara närhet, eller viadukter över och tunnlar under järnväg, tunnelbana eller spårväg, om bevakningen har till enda syfte att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet eller utreda eller lagföra brott eller förebygga, förhindra eller upptäcka olyckor eller begränsa verkningarna av inträffade olyckor.*

Ekonomiska konsekvenser
Bedömningen är att det inte är relevant med en beskrivning av ekonomiska konsekvenser i detta ärende eftersom den nya lagstiftningen inte blir tvingande med avseende på att bedriva kamerabevakning. Merkostnaden för den utökade upplysningsplikten i form av ökade krav på informationens innehåll bedöms i sammanhanget som försumbar.

Riskbedömning
Det inte är relevant med en riskbedömning i detta ärende.

Konsekvenser för miljön
Det inte är relevant med en beskrivning av miljökonsekvenser i detta ärende.

Sociala konsekvenser
Det inte är relevant med en detaljerad beskrivning av sociala konsekvenser i detta ärende annat än att ökad möjlighet till kamerabevakning med stor sannolikhet kommer att öka såväl den uppleva som faktiska tryggheten och säkerheten i trafiksystemet.

Caroline Ottosson
Förvaltningschef

Björn Holmberg
Stabschef

Locum
VÅRDEN FÖR VÅRDEN

2017-07-27

Vice verkställande direktör
Per-Inge Buskas

LOC 1707-0784
LS 2017-0968

För kännedom
Patrik Emanuelsson, Locum AB
Anders Gidrup, Locum AB

sakerhet@sll.se

Synpunkter gällande betänkandet En ny kamerabevakningslag (SOU 2017:55)

Inledning

Betänkandet föreslår att dagens kameraövervakningslag ska ersättas av en ny lag – kamerabevakningslagen – som ska träda i kraft 25 maj 2018.

Bakgrunden är en ny EU-förordning som kommer att gälla direkt i Sverige, vilket bl a innebär att bestämmelser om kameraövervakning som avviker från innehållet i EU-förordningen inte kan behållas i svensk lagstiftning annat än om förordningen lämnar utrymme för det.

Enligt betänkandet uppfyller dagens kameraövervakningslag endast delvis det nya EU-direktivet. Utredningen visar också att det finns vissa tillämpningssvårigheter med dagens kameraövervakningslag. Exempelvis har det handlat om att rättstillämpningen inte varit enhetlig från länsstyrelsernas sida - även om det har skett en ökad enhetlighet i rättstillämpningen under senare år.

Övergripande synpunkter

Idag gäller att tillstånd till kameraövervakning krävs för att en kamera ska få vara uppsatt så att den kan riktas mot en plats dit allmänheten har tillträde, exempelvis huvudentrén till ett sjukhus eller väntrummet vid en akutmottagning. Tillstånd till kameraövervakning ska ges om intresset av sådan övervakning väger tyngre än den enskildes intresse av att inte bli övervakad.

Vid bedömningen av intresset av kameraövervakning ska det särskilt beaktas om övervakningen behövs för att förebygga, avslöja eller utreda brott, förhindra olyckor eller andra jämförbara ändamål.

En ny kamerabevakningslag

En viktig utgångpunkt för den nya lagstiftningen kring kamerabevakning är att den ger ökade möjligheter till kamerabevakning för såväl brottsbekämpande som andra berättigade ändamål. Samtidigt är det viktigt att den nya lagen ger

Locum AB
Box 17201
104 62 Stockholm

BESÖKSADRESS
Östgötagatan 12
Stockholm

TELEFON
Växel 08-123 170 00
Direkt 08-123 173 34
SMS 070-001 79 01

TELEFAX
Central 08-694 72 10
Direkt 08-694 72 10

INTERNET
www.locum.se
E-post per-inge.buskas@sll.se

ORG.NR
556438-7909
Bolagets säte:
Stockholm

ett skydd för den personliga integriteten vid kamerabevakning, bl a på arbetsplatser.

Förslaget till ny kamerabevakningslag innebär att dagens generella tillståndsplikt för kamerabevakning slopas. Ett krav på tillstånd ska dock finnas kvar för myndigheter (statliga och kommunala) som utför uppgifter dit allmänheten har tillträde. Tillståndskravet omfattar alltså även landstinget och dess verksamheter samt *privaträttsliga subjekt*[1] som driver exempelvis hälso- och sjukvård och kollektivtrafik.

Om ett tillståndskrav ska kunna förenas med ökade möjligheter till kamerabevakning, som varit en utgångspunkt för utredningen, krävs det att det finns tydliga och på förhand givna kriterier för tillståndsprövningen. Annars riskerar tillämpningen den nya kamerabevakningslagen att inte bli förutsebar och enhetlig som är ett av syftena med den nya lagen.

Särskilda undantag från tillståndskravet

Från kravet på tillstånd föreslås att det ska finnas vissa undantag, bl a när det gäller kamerabevakning i tunnelbanan som hittills varit anmälningsskyldig.

Det är förvånande att ett liknande resonemang gällande undantag från tillståndsplikten inte förs gällande exempelvis akutsjukhus. Bara Södersjukhuset i Stockholm har ca 160 000 besökare/år till sjukhusets akutmottagningar (vuxna och barn). Totalt har sjukhuset ca 640 000 registrerade öppenvårdskontakter per år (besök och indirekta kontakter). Till detta kommer tusentals anställda och besökare som dagligen passerar genom sjukhusets entréer. Med den stora mängden människor som passerar igenom och uppehåller sig i sjukhusets omgivning inträffar ofrånkomligen brott och ordningsstörningar. Dessutom kan ett akutsjukhus mycket väl visa sig vara ett tänkbart mål för ett terroristattentat utifrån den öppenhet som präglar inte minst sjukhusets allmänna ytor.

Det är därför Locums uppfattning att även akutsjukhus borde undantas från kravet på tillstånd för kamerabevakning. Allmänintresset av sådan övervakning väger betydligt tyngre än den enskildes intresse av att inte bli övervakad.

Tillsyn och överklagandemöjligheter

Datainspektionen föreslås vara enda tillsynsmyndighet för den nya lagen. Det är bra och viktigt för rättssäkerheten att utredningen föreslår att det ska finnas möjlighet att överklaga tillsynsmyndighetens beslut i allmän förvaltningsdomstol.

Integritetsskydd på arbetsplatser

I betänkandet föreslås att det i vissa fall krävs tillstånd när det gäller kamerabevakning på arbetsplatser där allmänheten har tillträde.

[1] Exempelvis utförare av verksamheter i form av aktiebolag som faller utanför myndighetsbegreppet.

Vidare föreslås en ny skyldighet för arbetsgivare när det gäller kamerabevakning på arbetsplatser som inte omfattas av tillståndskravet. Den nya skyldigheten innebär att arbetsgivaren först ska förhandla om bevakningen med en organisation som företräder arbetstagarna på arbetsplatsen. Förhandlingsskyldigheten ska fullgöras på det sätt som anges i lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet. Från förhandlingsskyldigheten får avvikelse göras genom kollektivavtal. Locum har inget att invända mot utredningens förslag.